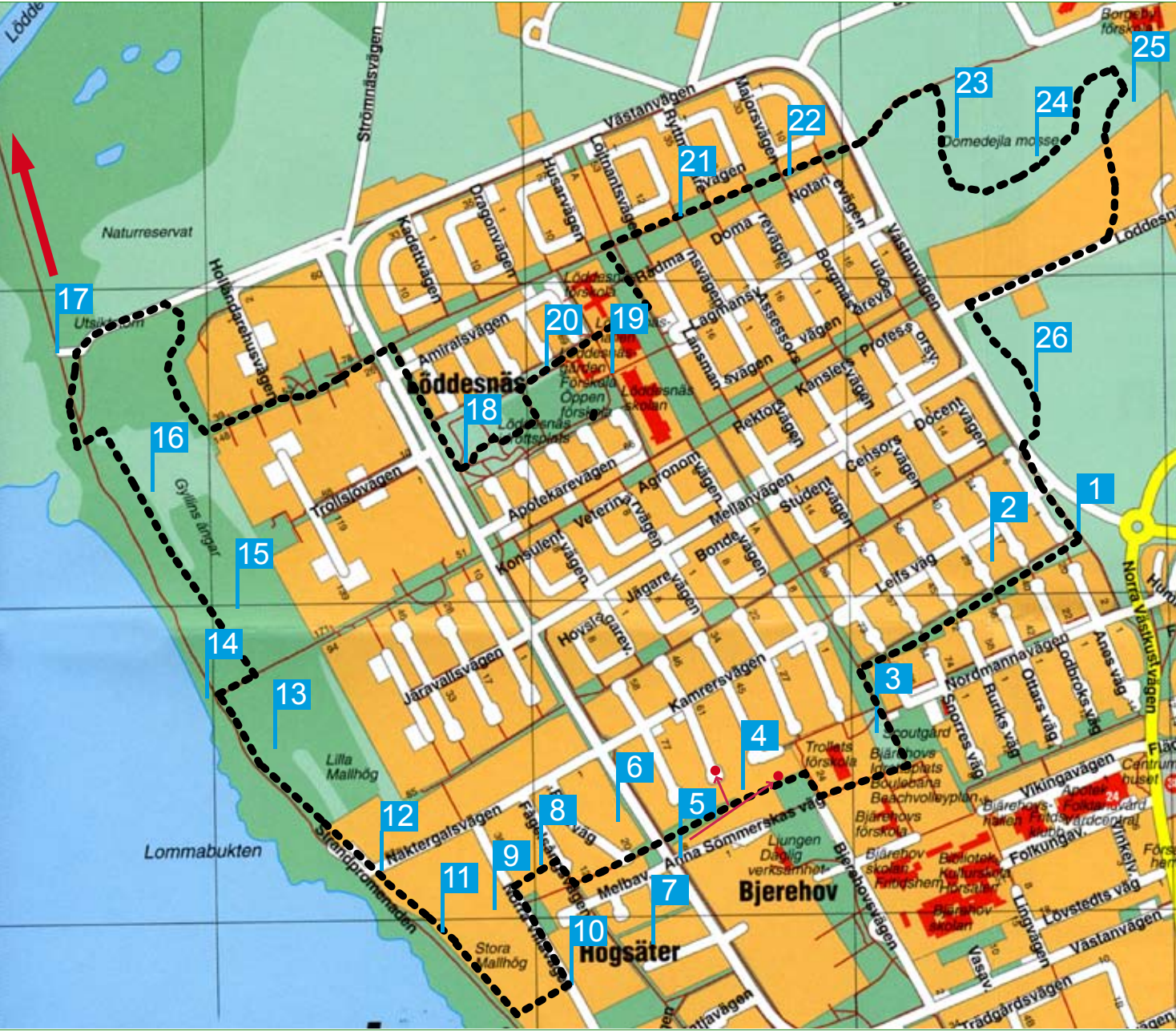

Promenadvägen som beskrivs går genom Bjärreds norra del och Lödösnäs, områden som i huvudsak är belägna i Borgeby socken. Det som i dag generellt kallas Bjärred ligger egentligen i, från norr räknat, Borgebys, Flädies och Önnerups socknar. Nya Bjärred är delen mellan Näktergalsvägen - Kamrersvägen - Leifs väg till och med Bjersund och den mindre delen söder därom är Gamla Bjärred. "Flaggorna" på kartan anvisar till texten nedan. Hela rundvandringen är cirka 6,5 km. Känns hela stigen för lång att gå vid ett tillfälle kan man dela upp den, exempelvis i två etapper genom att korsa vid cykelvägen Scoutgården - Lödösskolan. Under 2009 och 2010 kan slingan utmed Anna Sömmerskas väg vara blockerad av byggnadsarbeten. Ta annan väg förbi.

Så här såg Bjärred ut från Öresund när 1900-talet var mycket ungt...

...och i dag ser det ut så här:

1. Busk- och trädplantering

Vägen går här genom en planterad dunge med buskar och träd. I kanten står en rad med hasselbuskar. Redan på servintern vitfar gula hängen fulla av pollen på de kala grenarna medan små röda honblommor trycker sig intill grenarna. Hasseln är en gammal nyttoväxt. Nötterna ingick i hushållet och avskurna skott användes som slantar och byggvirke. Sedan gammalt är därför hassel undantagen från allemansrätten och man får alltså inte plocka nötter utan lov.

2. Wahlborgshuset

Området kring Nordmannavägen och Leifs väg bebyggdes under 1960-70-talet när Bjärred expanderade kraftigt. Ursprungligen var här en fruktodling och i flera av trädgårdarna finns de gamla fruktträderna kvar. Den täta och homogena bebyggelsen med enplanshus ritades av den danske arkitekten Börje Glahn, medan landskapsarkitekt Per Friberg stod för utformningen av områdets utemiljö. Gatustrukturen följer dåtidens stadsplaneideal med säckgator som leder in i området från matargator och med cykelvägar som följer gröna stråk i områdets inre.

3. Scoutgården och Trollskogen

Bjärreds scoutgård byggdes under åren 1971-1972. Initiativ till gården tog dåvarande kårordföranden, Ingmar Flink, som också ritade byggnaden. Med en stor ideell insats från ledare och föräldrar samt med medel från bl a Arvsfonden, Lions och egna höst- och vårmärknader genomfördes byggnationen. Scoutkåren växte i takt med samhället och i mitten på 80-talet var scoutkåren den 5:e största i Sverige med 380 medlemmar. Trollskogen Före tillkomsten av scoutgården och intilliggande Trollskolan fanns här en plantskola med löv- och barrväxter, planterade i prydliga rader. Området fick efterhand växa igen till en liten djungel. Där lekte barn från de omgivande husen och de döpte området till "Trollskogen". Den numera uppröjda "skogen" med stigar och friluftsanordningar ingår i Trollskolans aktivitetsområde – en skola som har fått sitt namn efter denna lilla skog.

4. Artisten Jonas Åkessons hus och ateljé

Vägen passerar här genom en f d tomt med buskar och träd. På ena sidan ligger här en av de mest välbevarade villorna från det tidiga 1900-talet. Huvudbyggnaden, som inrymmer bostad och ateljé, uppfördes av Jonas Åkesson för honom och hans familj. Över entrédörren finns en inskription som lyder: "Ola Åkessons gamla hus låg här. Det återuppfyggdes av hans son Jonas Åkesson år 1933". Jonas Åkesson var en av Skånes främsta porträttmålare och hans tavlor finns i många slott, herrgårdar och styrelserum. Ett av de mera kända verken är "Kronprinsens husarregementes sista officerskår 1924-1933" som finns på Malmö museum. Bland alla ansikten som finns på tavlan kan man även hitta Jonas själv. Jonas Åkesson föddes 1879 och gick ur tiden 1970. Egendomen finns fortfarande i familjens ägo. Mer finns att läsa i Sydsvenska Dagbladets Årsbok 1963, i vilken Jonas skildrar sin levnadsbana som fattig "vaktspåg", värvad husar hos Kronprinsens husarer, sina studieår och sitt liv som utövande artist. Han kallade sig själv "artist". Konstnärer var enligt honom de som sysslade med konstiga saker. Själv var han nog i hög grad naturrealist.

Bilderna nedan visar det vackra bostadshuset med ateljén, genomtänkta detaljer, ett av Jonas Åkessons självporträtt och ateljéns interiör. Bostadshuset på bilden längst ner, som ligger på andra sidan stigen i vinkel mot Jonas Åkessons hus, beboddes av Jonas bror Ali, som också hade en numera riven snickarverkstad på tomten. Gör en avstickare norrut för att se baksidan på Jonas Åkessons hus med ateljén vid röd punkt.

5. Anna Sömmerskas väg

Gatan som går längs södra kanten av Jonas Åkessons tidigare tomt heter "Anna Sömmerskas väg". "Anna Sömmerska", som egentligen hette Anna Olsson, var född 1877 och dog 1968. Hon bodde i ett litet hus från 1700-talet som låg intill Jonas Åkessons tomt. Det har idag tyvärr skattat åt förgängelsen. Förutom att hon ägnade sig åt sömnadsarbeten och hjälpte till med hushållsarbete hade hon en liten grönsaksodling och sålde sina grönsaker lokalt. Bilderna föreställer både det gamla huset och Anna själv porträtterad av Jonas Åkesson. Huset låg vid den röda punkten.

6. Bjerehof

Den som byggde och ursprungligen ägde Bjerehof var Kristina Pettersson. Hon och hennes man beslutade att bygga "Bjere Hof", en hel liten by, som länge låg mitt ute på åkrarna, ett område som på den tiden kallades för Ljungen. Bilden nedan visar "Bjere Hof" i byggskedet. De två små husen som byggdes först finns inte mer och ekonomibyggnaden i mitten har ersatts med tvåvåningshuset, som finns i dag. Huset i bakgrunden, som ligger vid Näktergalsvägen, finns dock fortfarande kvar. Det huset ägdes ursprungligen av Walter Raeder som så småningom blev ägare till hela Bjerehofs ursprungliga bebyggelse.

7. Högsäter

Här fanns tidigare en fruktodling, som anlades på 1920-talet av direktör Eric Ljungquist. Han hade köpt fastigheten Norra Villavägen 23 av vinhandlare Westerström och utökade ägorna genom att köpa till flera små hemman. Från 1940-talet fortsatte sonen Gunnar att driva fruktodlingen. I ett kylhus förvarades all frukt innan den sorterades och packades i trälådor. Under en period tillverkades också äppelmust i lokalerna på Norra Villavägen 32. 1987 lades fruktodlingen ner och marken såldes till byggföretaget L. E. Lundberg. Området har under senare år bebyggts med 3-4-våningshus samt villor och enstaka fruktträd har sparats mellan husen.

8. Kolerakyrkogården

(Inhägnad, men gå genom grinden och följ stigen in till kyrkogården) Kolera är en tarminfektion, orsakad av en bakterie som sprids med vatten och livsmedel. Kraftigt illamående med kräkningar försvagar den drabbade snabbt, som kan dö endast efter några timmar. Från epidemier på kontinenten nådde kolera Sverige i vågor. En epidemi på 1830-talet passerade förbi Själland och Skåne, men drabbade mest övriga Sverige. Där insjuknade 25 000 personer varav hälften dog. En ny koleravåg kom 1848 med de första fallen i Malmö varifrån den spreds vidare. På sockenstämmor beslöts hårda restriktioner (t o m dödsstraff) som hindrade att man fick lämna eller besöka smittade gårdar där man för övrigt var ålagda att hissa svart flagg. I varje by utsågs personal som tog hand om sjuka och döda. Avsides platser utvaldes och hägnades där de döda skulle begravas. Begravningsplatsen för Flädie by flyttades 1850 till denna plats. Strax efter invigningen begravs torparen Åke Andersson å Flädie nr 22 på den nya kyrkogården. Hur många som följde honom vet vi inte, bara att nya epidemier drog in över Skåne. Den sista härjade 1873 framför allt i nordvästra Skåne. Totalt dog ca 500 personer i Skåne under dessa epidemier. Därefter har kolera i stort sett försvunnit i Sverige. Den lilla kyrkogården användes dock ända fram till 1920 som begravningsplats för lik som flutit iland från havet.

9. Stora Mallhöj

Inne på en tomt ligger en stor gravhög från bronsåldern beväxad med ett antal barr- och lövträd. När gravhögen kom till låg den troligen öppet uppe på den torra landborgen som sträcker sig söderut från Lödöens mynning. Intressant är att man sydöst om gravhögen under jord funnit rester av en boplatz med märken efter husstolpar, grorpar och härdar från yngre bronsålder. En del övriga fynd i form av keramik, flintredskap mm antyder att bosättningen kan vara ännu äldre. Föremålen har bedömts vara omkring 4000 år gamla från en tidsperiod strax före bronsåldern då man mera allmänt började odla jorden och blev fast boende bönder. Kanske de första "Bjärredsborna"!

10. Norra Villavägen

Längs Norra Villavägen mot havet ligger ett antal mycket stora villor med omfattande trädgårdar. Här finns Bjärreds äldsta sommarhusbebyggelse. Den först uppförda är den som ligger direkt intill Gyllins ängar. Flera villor är ritade av kända arkitekter, till exempel N. Villavägen 27A av Vilhelm Wohlert som också har varit med och ritat delar av konstmuseet Louisiana i Danmark. En annan villa, N. Villavägen 19, är ritad av domkyrkoarkitekten Theodor Wählin.

"d. 29 sept. 04 Kommer ej förrän lördagen d. 1 okt. förmodligen med midtdagståget. Hälsningar Nils!"

Ytterligare en, N. Villavägen 4, har enligt vissa uppgifter ritats av Karl Güettler som bland annat ritat Höglöftet på Skansen. Intressant är att de stora gamla villorna från omkring 1900 ursprungligen byggdes av förmögna Malmö- och Lundabor enbart för sommarboende i den populära badorten Bjärred. Under senare tid har en del av stora tomterna styckats för att ge plats åt nya villor.

"Bjærred den 26/9 1904 K.A. Här är det så förtjusande vackert ute i dag och sådant vackert septembermånsten vi nu har om kvällarna. Något för Anny!"

11. Strandpromenaden
Promenadstråket anlades i början av 1900-talet av styrelsen för Bjärreds villaägare-förening sedan strandmarken inköpts för villabebyggelse. Tidigare fanns här spridd fiskarebebyggelse. Längs promenadvägens insida växer en rad med planterade *pilar*. Dessa är beskurna ett par meter över marken. En knippa med skott bildas och denna knippa skärs ned, "hamlas", med några års mellanrum. Denna behandling av pilar är traditionell i Skåne. Pilarna planterades i rader genom landskapet som vindskydd och som stöd för jordvallar, "pilevallar". Avskurna grenar användes till byggmateriel, stöd, ved mm. Trädet svarar på behandlingen genom att bli mycket gammalt.

Nedanför strandpromenaden mot havet finns stora bestånd av två iögonenfärlande växter.

Parkslide bildar grupper av 2-3 meter höga skott med ljusgröna blad. Den är ytterst snabbväxande. På våren syns bara små rester från fjolåret men bara på ett par månader når skotten full höjd. Detta är en odlad växt som troligen hamnat på stranden genom att man slängt ut trädgårdsavfall.

12. Näktergalsvägen
Det lilla huset längst ner i sydvästra hörnet av Näktergalsvägen är byggt på 1820-talet och är ett av Bjärreds äldsta hus. Om det huset och människorna som bodde där har Joel Enoch Bjerle skrivit en hel liten historia med titeln "Barn- doms - ungdoms och sjömansminnen 1978". Joels farför- äldrar hette Nils och Bengta. Huset var Bengtas föräldra- hem och 1850 flyttade de in och bodde där i 58 år. På bilden Bengta och Nils.

13. Södra Löddeå-reservatet: Strandvallar och slätteräng
Området här utgörs av en flack strand som avslutas med ett 10-15 meter högt strandhak. Detta bildades genom vågornas urgröpning av stranden under Littori- na-tiden för ca 7000 år sedan. Havsyntans nivå var då högre än i dag. Strandom- rådet nedanför har sedan efterhand byggts upp av material från havet. Detta har lagrats oregelbundet i strandvallar som löper parallellt med strandkanten.

Nedanför strandhaket finns i dag en öppen gräsmark som under lång tid häv- dats genom slätter och bet- ning. Den sköts numera som naturreservat med årlig slätter. På så sätt skall den örtrika florin inom området bevaras. Vegetationen prä- las av variationen mellan strandvallarna och sänkorna mellan dessa. På de torra markerna nära stranden och uppe på vallarna finns låga gräs blandade med *trift*, *femfingerört* och *bergsyra*. Nedanför vallarna täcks stora ytor av frodig gräs- vegetation med insprängda örter som *höskallra* (stora ytor), *måror*, *gulvial*, *ängs- syra*, *mandelblom* och *här- klöver*. I de fuktigaste parti- erna mellan strandvallarna växer *starrarter*, *älgört* och *strandlysing*.

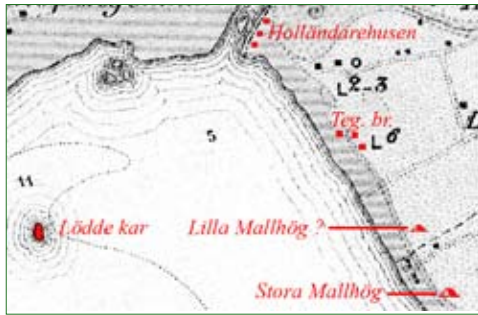
14. Södra Löddeå-reservatet: Sandstrand
På vissa sträckor finner man en naturlig sandstrandsvegetation. Några meter inåt land från vattenlinjen bildas en vall av sand (sanddyner) med höga blågröna gräs som *strandrag* och *sandrör*. Här har *kvickrot* också en naturlig växtplats. I fuktiga svackor växer *vass* och en högvuxen flockblomstrig växt som heter *strandkvanne*. Strax nedanför stigen växer kraftiga bestånd av *bitterkrassing* (gröna blad på bilden), som bara förekommer sällsynt längs stränderna i syd- ligaste Sverige.

15. Gyllins ängar
Ovanför strandhaket och fram till bebyggelsen på Löddesnäs finns ett öppet gräsbevuxet ängsområde som tidigare varit åker. I norr står en grupp planterade *björkar*. Området har fått sitt namn av den siste brukaren av Löddesnäs gård. Pla- ner fanns att exploatera även dessa ytor i samband med utbyggnaden av Löddesnäs, men detta stötte på starkt motstånd varför de bevarades som ett fritt parkområde. I slutningen på själva strandhaket finns öppna partier med torrängsve- getation, men mestadels är slänten trädbevuxen. *Ask* och *alm* har do- minerat, men på grund av den s k almsjukan har nästan alla almar dött. Almen har då i stor utsträckning ersatts med *tysklönn* som är ett för våra trakter främmande trädslag.

16. Gyllins ängar: Lergravarna
Strandområdet vid Löddesnäs inköptes 1873 av professor G S Trägårdh, Lund. Han anlade ett tegelbruk som 1880 tillverkade 900 000 murtegel (tegelstenar). Bruket revs redan 1890. Som ett minne finns lergravarna kvar i strandbrinken, nu- mera nästan dolda av tät busk- och träd- vegetation. Fram till 1970-talet fanns vatten i de djupare sänkorna som bildade små sjöar. Dessa tömdes sedan bebyggelsen ovanför hade etablerats.

17. Löddeåns mynning: Fågeltorn, Holländarehusen och "Lödde kar"
Stränderna kring Löddeåns mynning är mestadels vassbevuxna och övergär in mot land i betesmarker. Fågellivet längs stränderna är ovanligt rikt och detta kan studeras från ett fågeltorn ute på ången. Under häckningstid, 15 april – 15 sep- tember, får stränderna och vassarna inte beträdas med undantag för en liten spång rakt ned mot vattnet vid ingången till betesmarken. Vid fågeltornet och norrut fanns från 1600-talet och framåt en grupp hus som kallades "Holländarehusen". Det sägs att den förste som bodde där var holländare. Omkring sekelskiftet 1900 bodde här några familjer som försörjde sig genom att hålla några kor, bygga båtar samt utföra uppdrag åt tullverket. Man hjälpte också fiskargummorna från Vik- hög genom att transportera dem med båt över ån. Med sina "rullebörar" vandrade de sedan till järnvägsstationen och tog tåget till Lund för att sälja sin fisk. Senare beboddes husen av anställda vid Löddesnäs gård och till sist övergavs de och revs omkring 1950. Rester av en grund finns kvar i närheten av fågeltornet. Tro- ligen har det funnits bebyggelse här tidigare där invånarna har varit verksamma i ett hamnområde som kan ha legat i åmynningen. "Lödde Kar" en stor stensam- ling i havet mitt för åmynningen kan ha utgjort en del av denna hamnanläggning. Den vilar på träkonstruktioner som enligt undersökningar kommit till redan under vikingatid (950 e Kr). Under dessa har man hittat en boplatz från stenåldern, som då troligen låg på stranden ovanför havsytan. Det första säkra skriftliga beviset på Lödde Kar är från 1200-talet då den danske kungen Kristoffer I anklagade ärkebiskopen i Lund, Jacob Erlandson, för att missköta skötseln av "Kar Lydde".

18. Löddesnäs gård: Tidigare dammar och Trollsjön
Längst ned i trädgården som tillhörde Löddesnäs gård fanns en stor damm om- given av *klubbalar*, ett träd som är vanligt längs sjöstränder och i kärr. I dag är dammen tömd och bildar bara en sänka i parken omgiven av buskar och träd. En del av alarna som växte i dammkanten finns kvar i grupper.

Stora och lilla Os- sebytta. Trollsjön.
Väster om parken fanns tidigare ett an- tal dammar, som nu är försvunna under bebyggelsen. På kartan här bredvid är de markerade. Nr 1 och 2 kallades för Stora och Lilla Ossebytta. Frans Törne, en av Löddesnäs ägare dämde upp en bäck som rann genom St. Ossebytta och på sätt bildades Trollsjön nr 3. Denna fylldes igen när området exploaterades för bebyg- gelse. Som ett minne finns namnet "Trollsjövägen" kvar i villaområdet.

19. Löddesnäs gård
Gården tillhörde ur- sprungligen Borgeby slott men kom i pri- vat ägo 1871. Lomma kommun köpte gården 1966 och markerna bebyggdes. Så uppstod det nuvarande bostads- området Löddesnäs. Där gårdsbyggnaderna hade legat byggdes Löddesnässkolan med- an parken bevarades som skolgårdsarkområde med sina gräsmattor och stora träd.

20. Löddesnäs parken med bokallé
Parken till Löddesnäs gård inramas på båda sidor med rader av höga träd, ur- sprungligen planterade som vindskydd. Längs norra kanten består planteringen huvudsakligen av *bok* som bildar en allé upp mot skolan. Boken är Skånes karaktärsträd och har genom tiderna gynnats av bönderna. Bokollon var en viktig föda för svin och deras bökande i skogarna gynnade också föryrgringen av bok.

21. Löddesnäs villaområde (Skanskahusen)
Området har fått sitt namn efter Löddesnäs gård som låg där Löddesnässkolan nu ligger. 1970 presenterades en ny generalplan för Lomma kommun som stod inför en kraftig ökning av antalet invånare upp till 40000 invånare, något som man antog skulle inträffa i mitten av 1990-talet. Antalet nybyggda bostäder som planerades under 1970-talet var 400 per år. I Bjärred var det främst norr om sam- hället, på Löddesnäs, som denna storskaliga utbyggnad ägde rum. Bebyggelsen består till stor del av enhetligt utformade enplans och en-och-enhalvplans villor, kedjehus och radhus.

22. Bergtall
Längs vägen finns en plantering med *bergtall*. Denna art av tall är vanlig i trädgårdar men har också planterats för att binda sand utmed våra kuster. Trädet är mycket tåligt och härstammar från Mellaneuropas bergstrakter (Karparterna) där det ofta bildar trädgräns mot öppet fjäll dvs. samma funktion som våra fjällbjörkar.

23. Domejla mosse (naturreservat)
Tidigare var detta ett öppet sjö- och kärrområde där det bedrevs täkt av torv, troligen i första hand för användning som bränsle, kanske också till strö under djuren i stallarna och till förbättring av multhalen i äk- rarna. Enligt kartan från 1912 fanns det en stor fri vattenyta och på den tiden äkte man skrid- sko här. I dag dominerar ett tätt slutet *björkkärr*, men man anar fortfarande de vattenfyllda strä- ken efter de gamla torvgravarna. Där ljuset når ned finns flera fuktmarksväxter som *blad- vass*, *besksöta*, *fackelblomster*, *gul svärdstilja* m fl. Den täta buskvegetatio- nen ger skydd åt mängder med småfåglar som *gårdssmyg*, *grönfink*, *träd- gårdssångare*, *kärrsångare*, *rödhake*, *talg- ox* och *blåmes*. Fantastisk är också försom- marmattens konsert av *näktergalar*.

24. Slätterängen
Ett mindre område i södra kanten har hållits öppet och hävdas numera som slätteräng. Detta var förr ett vanligt nyttjande av kärrområden. Den konstanta markfuktigheten gav höskörd under alla väderleksförhållanden och slätter har säkert bedrivits under den tid mossen var öppen. Bland de växter som finns inom området kan nämnas *älgört*, *kirskål*, *slätterblomma* och *ängsskallra*.

25. Tallskogen
Östra delen av naturreservatet utgörs av torr sandmark med *planterad tall*. Även om tal- len inte utgör något naturligt inslag i området hyser tallskogen en del fågelarter som inte finns i kärret som *kattuggla* och *ormvråk*.

26. Plommonskogen
Detta är en tidigare fruktträdgård med *plom- monträd*. Den har fått växa igen med ett tätt buskskikt. På marken finns en del örtvege- tation med inslag av trädgårdsväxter. Fågel- livet är rikt och påminner om det i Dome- dejla mosse med bl a *näktergal*. I övrigt har området varit en spännande lekplats för barn under många år.

Friluftsförbundet i Bjærred-Lomma, Miljögruppen, i samarbete med Lomma Museiförening och med stöd av Kultur- fritidsnämnden i Lomma kommun.

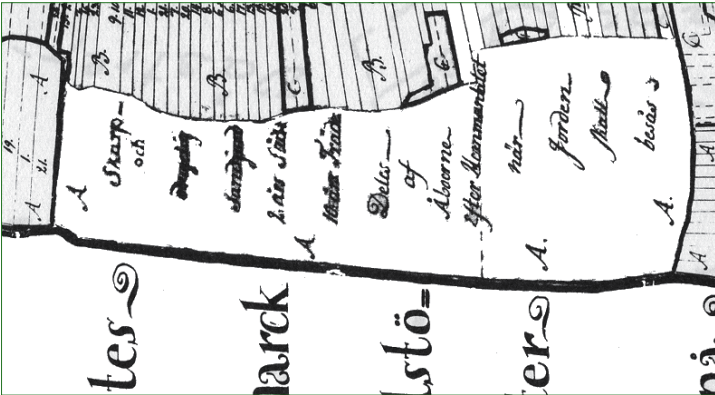

Flygbilderna är godkända för publicering av Lantmäteriet. Tillstånd att använda kommun- kartan har lämnats av Lomma kommun.

GRÖN SLINGA GENOM NORRA BJÄRRED

EN PROMENAD GENOM GRÖNA STRÅK, I VÄLSKÖTTA VILLAOMRÅDEN, UTMED FAGRA ÖRESUND, GENOM NATURSKYDDSOMRÅDEN OCH VILDEVUXNA PLOMMONSKOGAR.

Men först lite historia. Kartan nedan visar Bjärred som det såg ut 1769 på "Karta öfer Flädie by uti Malmöhus län Torna Härad och Flädie soshn". Kärran av det som i dag är Bjärred, var då Flädie sockens utmarker. " Skarp och oduglig sandjord, 2 års sodt, 10 års träda", är ju inget gott betyg åt det som i dag skattas så högt. Namnet Bjärred härstammar från tre "Bjeregårdar" som vid enskiftet 1806-1807 flyttades ut från Ön- nerups by närmare havet.

Men visst har det hänt saker sedan 1769. I dag ser Bjærred ut så här en vacker försommardag.